

เทศทอนิกส์ในสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย¹

ลิปกร ชิวานูตระกูล

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

10sippakorn.jiva@gmail.com

บทคัดย่อ

สืบเนื่องมาจากปัญหาการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่ต้องการแสดงเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันมีปัญหาในการดึงเอาเอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นมานำเสนอผ่านงานออกแบบ คือการไม่สามารถก้าวข้ามการหยิบยืมรูปแบบ (Style) อ้างอิง (Reference) การประดับประดา (Decoration) และวัสดุ (Material) ของสถาปัตยกรรมทั้งแบบประเพณีและพื้นถิ่นมาใช้โดยตรง จึงเป็นได้เพียงแค่สัญลักษณ์ของความเป็นถิ่นที่นั้นแต่ไม่สามารถแสดงออกคุณค่าทางจิตวิญญาณที่แท้จริงซ่อนอยู่ภายใต้เนื้อในของสถาปัตยกรรมได้ แต่ในขณะเดียวกันนั้นเองก็มีงานออกแบบที่ใช้ภาษาการออกแบบสมัยใหม่ที่เรียกว่าสถาปัตยกรรมโมเดิร์นซึ่งเป็นตัวแทนของกระบวนการผลิตสถาปัตยกรรมภายใต้ระบอบทุนนิยมที่ลดทอนคุณค่าภูมิปัญญาการก่อสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และทำลายช่างฝีมือลงอย่างรวดเร็ว ภายใต้ระบบอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนสำเร็จรูปและเทคโนโลยีการก่อสร้างที่ใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก ถึงแม้บางครั้งจะมีการใช้วัสดุท้องถิ่นมาประดับเป็นผิวภายนอกอาคารแต่ก็ยังไม่สามารถเค้นความงามทางความรู้สึก ความมีส่วนร่วม ความเป็นถิ่นที่และกระบวนการสร้างสถาปัตยกรรมได้เพียงพอ

ปัญหาดังกล่าวยังสะท้อนถึงกระแสระดับสากลในช่วงทศวรรษที่ 1980 นักวิชาการทางสถาปัตยกรรม กลุ่มแนวทฤษฎีภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical regionalism) ซึ่งต่อต้านสถาปัตยกรรมโมเดิร์นและโพสต์โมเดิร์นซึ่งมีลักษณะขาดอัตลักษณ์ (Identity) และขาดความสำนึกแห่งการเป็นถิ่นที่ (Sense of Place) เรียกร้องถึงการให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงพื้นที่ที่ตั้งโดยเน้นความสัมพันธ์กับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดย Kenneth Frampton ได้เสนอแนวคิดเรื่องเทศทอนิกส์ ในการเป็นทางออกจากสภาวะดังกล่าวโดยการเป็นสะพานสื่อกลางในทางสถาปัตยกรรมระหว่างความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่น โดยเน้นย้ำถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นในการเชื่อมโยงถึงปัจจัยทางเทศทอนิกส์ (Kenneth Frampton, 1993)

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยผ่านการทบทวนวรรณกรรมบทนิยามของเทศทอนิกส์ ในหนังสือ “*Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture*” เขียนโดย Kenneth Frampton นักทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมชาวเยอรมัน ในปี 1995 ซึ่งได้มีการอธิบายถึงรากฐานทางศัพทมูลวิทยาของเทศทอนิกส์ที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยกรีกและมีการตีความเพิ่มเติมโดยนักทฤษฎีสถาปัตยกรรมอื่นๆ มาหลายยุคสมัยจนกลายเป็นคำที่มีความหมายซับซ้อนในการอธิบายถึง “ศิลปะแห่งการก่อสร้าง” ของกระบวนการสร้างสถาปัตยกรรม

บทความนี้ได้มีจัดระเบียบของกรอบการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในช่วงปีค.ศ. 2019 - 2021 หรือในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งล้วนเป็นงานออกแบบสถาปัตยกรรมที่สามารถอธิบายถึงการนำเทศทอนิกส์มาเป็นส่วน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ลิปกร ชิวานูตระกูล. การออกแบบสถาปัตยกรรมเทศทอนิกส์ล้านนา. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำคัญในการเชื่อมโยงกับมิติทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่อ้างอิงกับบริบทของความเป็นถิ่นที่ผ่านกระบวนการก่อสร้าง ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นเครื่องพื้นฐานโดยจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ หรือ “ถอด+รื้อ/แยก+แยะ” มิติต่างๆที่มาประกอบกันเป็นวัฒนธรรมของถิ่นในบริบทพื้นที่ศึกษา แล้วนำเอาสิ่งที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมชิ้นใหม่อีกครั้งกับวิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมเทคนิคส์ล้านนาต่อไป

คำสำคัญ: เทคนิคส์, การก่อสร้าง, สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

Tectonics in contemporary Thai architecture

Sippakorn Jivanutra

Master of Architecture (Thai Architecture)

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Abstract

Due to criticism of contemporary Thai architectural design that wanted to express a local identity, but had a problem in expressing itself through design that was unable to transcend the borrowing of styles, references, decorations and materials of both traditional and vernacular architecture are directly used (Wimonsit Haryangkun et al., 2017:85). The true spirit can be hidden beneath the interior of the architecture. But at the same time, there are designs that use the modern design language called Modern Architecture, which represents the architectural process under the capitalist regime that degrades the wisdom of vernacular architecture. and quickly destroy the craftsman. Under the industrial system of prefabricated parts production and construction technology that uses reinforced concrete Even though local materials are sometimes used to decorate the exterior of the building, it still can't emphasize the emotional beauty. participation The locality and the process of building architecture is sufficient. Thus, it can only be a sign of being there, but cannot express the true spiritual value hidden within the content of the architecture. And there is modern architecture which represents the architectural process under capitalist regimes that degrade the wisdom of vernacular architecture construction. And quickly lost the craftsman, Under the industrial system of prefabricated parts production and construction technology that uses reinforced concrete. Even though local materials are sometimes used to decorate the exterior of the building, it still can't emphasize the emotional beauty. participation The locality and the process of building architecture is sufficient.

The issue also reflected international trends in the 1980s. Critical regionalism, an architectural scholar who opposes modern and postmodern architecture, which is characterized by a lack of identity and a sense of Place (Nawanat Osiri, 2005) calls for the importance of linking the Place. By emphasizing the relationship with the social and cultural context in the creation of modern architecture.

Kenneth Frampton proposed the idea of tectonic to provide a solution from such conditions by being an architectural mediator between internationalization and localization. It emphasizes consideration of the local environment and culture in connection with Technology factors (Kenneth Frampton, 1993).

Therefore, it was the inspiration for the thesis on the topic Lanna Tectonics Through a literature review of the definition of tectonics in the book "Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture" written by German architectural theorist Kenneth Frampton in 1995. It describes the etymological base of the theory that has been documented historically since the Greek period and is further interpreted by other architectural theorists. For many eras it has become a term that has a complex meaning to describe to "Art of Construction" of the process of building architecture

This article provides a framework for studying the approaches to the creation of contemporary Thai architecture during the year 2019 -2021, or in the last 3 years, is an architectural design work that describes the use of Tectonic as an important part in connecting the cultural and technological dimensions with reference to the context of locality through construction process which can be extended to be a basic tool which will be used as a guideline for analysis or "Deconstruct" the dimensions that come together to form the culture of the locality in the context of the study area. and then bring what has been synthesized to create architecture again with the thesis of Lanna Tectonics Afterward.

Keywords: tectonic, construction, contemporary Thai architecture

1. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 แนวทางภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical regionalism) ซึ่งต่อต้านสถาปัตยกรรมโมเดิร์นและโพสต์โมเดิร์นซึ่งมีลักษณะขาดอัตลักษณ์ (Identity) และขาดความสำนึกแห่งการเป็นถิ่นที่ (Sense of Place) เรียกร้องถึงการให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงพื้นที่ที่ตั้ง โดยเน้นความสัมพันธ์กับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดย Kenneth Frampton (Kenneth Frampton, 1993) ได้เสนอแนวคิดเรื่องเทคทอนิกส์ ในการเป็นสะพานสื่อกลางในทางสถาปัตยกรรมระหว่างความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่น โดยเน้นย้ำถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นในการเชื่อมโยงถึงปัจจัยทางกายภาพของเทคทอนิกส์ดังนี้ object, details, joint, material, construction, structure, and interaction

สำหรับประเทศไทยการบูรณาการระหว่างความเป็นสมัยใหม่และความเป็นท้องถิ่น มีอิทธิพลมากขึ้นในช่วงเวลาราวหลังปี ค.ศ.1998 เป็นต้นมา ทางภาครัฐได้มีการกำหนดนโยบายทางการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยกำหนดให้ปี ค.ศ.1998-2001 เป็นปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นหนึ่งในหลักฐานสำคัญถึงความพยายามกระตุ้นปลูกกระแสความเป็นท้องถิ่น ซึ่งส่งผลไปสู่การตื่นตัวของวงการสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เมื่อสมาคมสถาปนิกสยามได้จัดงานสถาปนิกในปี ค.ศ.2000 ขึ้น ภายใต้หัวข้อ “ผืนใหม่ ให้ชุมชน (Global architecture)” โดยให้ความสำคัญกับแนวทางการผสมผสานระหว่างความเป็นนานาชาติและความเป็นท้องถิ่นระดับประเทศหรือระดับภูมิภาค (วิมลสิทธิ์ ทรายงูร และคณะ, 2560) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อกระแสการออกแบบสถาปัตยกรรมของสถาปนิกไทย ในการผสมผสานระหว่างทั้ง 2 สิ่ง แม้ในช่วงแรกๆของการสร้างสรรค์จะมีลักษณะความเป็นโพสต์โมเดิร์นโดยอ้างอิงเพียงแค่รูปลักษณะสัญลักษณ์ต่างๆในการแสดงออก แต่ในช่วงหลังปี ค.ศ. 2019 งานออกแบบของสถาปนิกหลายๆท่านได้ก้าวข้ามการใช้สัญลักษณ์ในแสดงออกถึงความเป็นท้องถิ่น แต่ใช้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดบางอย่างของพื้นที่นั้นๆมาสร้างสรรค์กระบวนการก่อสร้างสถาปัตยกรรม อย่างที่ Kenneth Frampton เรียกว่า “วัฒนธรรมเทคทอนิกส์ (Tectonic culture)”

เทคทอนิกส์จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำมาพิจารณาถึงคุณลักษณะของความเป็นไทยหรือความเป็นท้องถิ่นผ่านการถอดกรรมวิธีการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งมีงานออกแบบหลายชิ้นมีคุณลักษณะในการเป็นกรณีศึกษาที่ดีในการอธิบายถึงเทคทอนิกส์ที่อยู่ในเงื่อนไขของความเป็นท้องถิ่นไทย และสามารถกำหนดเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยได้

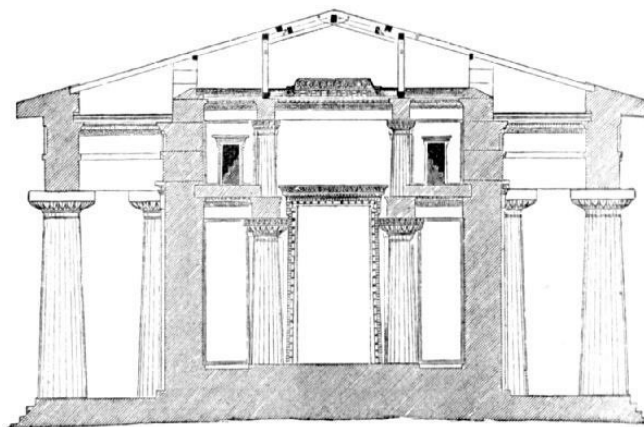
2. วัตถุประสงค์ของบทความ

ในบทความนี้ต้องการศึกษานิยามและเนื้อหาทางเทคทอนิกส์ในสถาปัตยกรรมซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับลักษณะความงามของโครงสร้าง การก่อสร้าง วัสดุ โดยเฉพาะถึงงานหัตถกรรม รายละเอียด และข้อต่อในการเป็นส่วนสำคัญของการปฏิบัติทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นวิธีสำคัญในการแสดงออกทางวัฒนธรรมโดยใช้เทคนิคและวัสดุที่ง่ายที่สุด เทคทอนิกส์สร้างปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างผู้คน ธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยอาศัยความสามารถของมนุษย์ในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ที่สร้างแรงบันดาลใจระหว่างองค์ประกอบต่างๆของอาคาร จึงเป็นที่มาในการใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณาถึงเทคทอนิกส์ผ่านกรณีศึกษาในประเทศไทยที่คัดสรรมา 3 กรณีศึกษาซึ่งแสดงออกถึงปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว และผลของการศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบโครงการเชิงทดลองในวิทยานิพนธ์ต่อไป

3. กรอบแนวคิดของเทคทอนิกส์

“เทคทอนิกส์ (Tectonics)” ได้มีการจำกัดความในหลากหลายมุมมองตามการให้ความหมายของแต่ละยุคสมัย มีรากศัพท์มาจากคำว่า “Tekkon” ในภาษากรีก ซึ่งหมายถึงช่างไม้หรือช่างก่อสร้าง มีความเกี่ยวข้องกับคำว่า Taksan ในภาษาสันสกฤตหมายถึง วิชาช่างไม้และการใช้ขวาน ยังพบคำคล้ายๆกันที่เกี่ยวข้องกับช่างไม้ในภาษาพระเวทของชาวอารยัน ในสมัยกรีกนั้นปรากฏขึ้นในงานของโฮเมอร์ มีความหมายกว้างๆถึงศิลปะแห่งการก่อสร้าง และในทางภาษากวีของเซฟโฟ ซึ่งระบุว่า Tekton หมายถึงช่างไม้ที่เป็นกวีในคนเดียวกัน จนเมื่อช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล ก็ได้มีการวิวัฒนาการทางภาษาเพิ่มเติมจากคำนามสามัญที่หมายถึง ช่างฝีมือที่ทำงานในวัสดุแข็งทั้งหมด (ยกเว้นโลหะ) มาเป็นคำเชิงนามธรรมที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้าง (Making) (Kenneth Frampton, 1990)

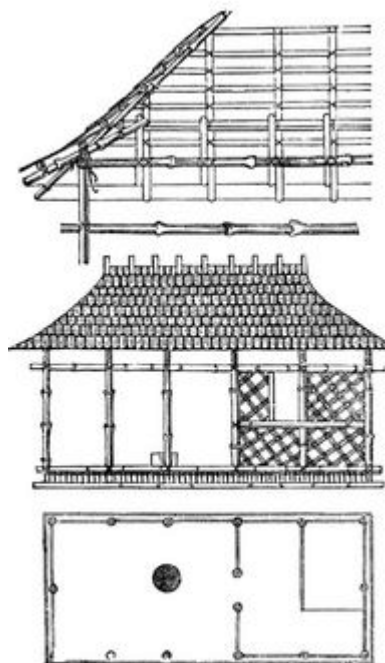
เทคทอนิกส์นั้นถูกใช้ระดับของสถาปัตยกรรมเป็นครั้งแรกช่วงปี ค.ศ. 1830 ในหนังสือเกี่ยวกับโบราณคดีศิลปะ ของ Karl Otfried Muller ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม ได้ให้คำนิยามถึงเทคทอนิกส์ว่า คือการเกิดขึ้นของการประสานองค์ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการสร้างสรรค์รูปทรงทั้งหลายในทางศิลปะเช่นเครื่องใช้ แจกัน สถานที่พบปะ และสถาปัตยกรรมซึ่งอยู่บนจุดสูงสุดของผลงานการสร้างสรรค์ ที่มีความหมายเหนือพ้นจากการทางด้านประโยชน์ใช้สอย แต่สามารถตอบสนองในแง่ของความรู้สึกส่วนลึกของจิตใจเช่นกัน และได้ส่งอิทธิพลทางความคิดต่อมาให้ Karl Botticher นักทฤษฎีทางด้านสถาปัตยกรรมได้วางรากฐานความหมายในทางสถาปัตยกรรมเพิ่มเติมกับเทคทอนิกส์ โดยในช่วงปี ค.ศ.1840 Botticher ได้กล่าวถึงสถาปัตยกรรมกรีกนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 อย่าง คือ ส่วน “รูปทรงแก่น (Kernform ; core-form)” ซึ่งสัมพันธ์ต่อการใช้งาน โครงสร้างหลักที่รองรับน้ำหนักอาคารและแรงเชิงสถิตอื่นๆ ในขณะที่ “ (Kunstform ; art-form)” มีวัตถุประสงค์ในการแสดงออกเชิงสุนทรียศาสตร์และเนื้อหาสาระอื่นๆ โดย Botticher เน้นย้ำว่าทั้ง 2 ส่วนนั้นคือเทคทอนิกส์ หมายถึงระบบการทำงานร่วมกันและยังมีความสัมพันธ์อันเป็นหนึ่งเดียวกัน ระหว่างองค์ประกอบทางโครงสร้างและส่วนประดับตกแต่ง (ศรีศักดิ์ พัฒนาคิน, 2007)

รูปที่ 1: แสดงภาพตัดของวิหารกรีก แสดงความสัมพันธ์ของโครงสร้างกับรูปแบบสถาปัตยกรรม
ที่มา: <https://pbs.twimg.com/media/E-bXB5eXoAAmMC7?format=jpg&name=small>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

Gottfried Semper ซึ่งเป็นนักทฤษฎีทางด้านสถาปัตยกรรม ได้เขียนหนังสือ Four Elements of Architecture (1851) อธิบายเทคทอนิกส์ในมุมมองที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยา โดยยกตัวอย่างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างกระท่อมของชาวแคริบเบียนมาแยกองค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมเป็น 4 อย่าง คือ 1. ฐานดิน (Earthwork) เตาไฟ (Hearth) โครง

อาคารและหลังคา (Framework/Roof) และผนังเบาปิดล้อม (Light weight enclosing membrane) ซึ่งได้ถูกใช้เป็นกรอบคิดในการสำรวจองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั่วโลก และได้แบ่งงานการก่อสร้างด้วยหัตถกรรมโดยใช้กระบวนการอนุกรมวิธานเป็น 2 ระบบพื้นฐาน คือ 1. เทคทอนิกส์โครง (Tectonics of the frame) จากการรวมกันของส่วนประกอบเชิงเส้นที่มีน้ำหนักเบาอย่างงานไม้ 2. ผนังรับน้ำหนัก (Stereotomics of the Earth work) จากการซ้อนทับขององค์ประกอบที่มีน้ำหนักอย่างอิฐ หิน หรือโคลน ซึ่งทั้ง 2 ระบบนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในแง่ของการผลิตวัสดุ และการเข้าใจการใช้วัสดุต่างๆโดยช่างฝีมือเพื่อสร้างสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม อย่างโครงสร้างไม้นั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงานจักสานและสิ่งทอ และงานหินที่รับแรงอัดอาคาร (ซึ่งถูกทดแทนอิฐ ปูนและคอนกรีตเสริมเหล็กในภายหลัง) เทคทอนิกส์ของ Semper จึงเน้นเน้นย้ำความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมเป็นหลัก (Gottfried Semper, 1983)

รูปที่ 1: การอธิบายมุมมองทางเทคทอนิกส์ผ่านกระโจมพื้นถิ่นของ Gottfried Semper

ที่มา: <https://www.researchgate.net/profile/Banush-Shyqeriu-2/publication/330611339/figure/fig1/AS:718785518518272@1548383230153/1-The-Caribbean-Hut-Source-Gottfried-Semper-Der-Stil-2-nd-ed1879-vol-2-p.ppm>

เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

Eduard Sekler นักประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นอีกบุคคลที่ให้ความหมายเทคทอนิกส์ที่ต่างออกไป ในบทความ "Structure, Construction, and Tectonics" ของเขาในปี 1965 คือผลจากการแสดงออกของการตกผลึกในการผสมผสานระหว่างโครงสร้างกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารที่เรียงร้อยไว้ด้วยกันด้วยกรรมวิธีการก่อสร้าง ซึ่งคือเงื่อนไขลำดับแรกที่สำคัญที่สุดที่สัมพันธ์กับการถ่ายแรงทางวิศวกรรม และการก่อสร้างเป็นลักษณะเฉพาะทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างแรงภายใน (statical capacity) กับรูปปลั๊กซ์มภายนอก (representational form) (ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน, 2007)

Sekler ได้ยกตัวอย่างการพึ่งพากันของโครงสร้างและการก่อสร้าง โดยยก Crystal Palace ที่ใช้เป็นสถานที่จัดนิทรรศการในลอนดอนเมื่อปี 1851 ออกแบบโดย Joseph Paxton ว่า เทคนิคของทั้งอาคารนั้นมาจากจากชิ้นส่วนต่างๆ และข้อต่อที่มีความยูริธมี (Eurythmy) เนื่องจากผนังที่มีน้ำหนักแตกต่างกันนั้นถูกรองรับโดยการใช้เสาเหล็กหล่อกลมมาตรฐานขนาดสัมพันธ์กันกับผนัง

Sekler ยังยกอีกตัวอย่างหนึ่งในแง่มุมแนวคิดตรงกันข้ามกับเทคนิค (Atectonic) เกี่ยวข้องกับผลงานชิ้นเอกของ Josef Hoffmann อย่าง The Stoclet ซึ่งเป็นบ้านที่ถูกสร้างขึ้นในกรุงบรัสเซลส์เมื่อปี 1911 ที่มีรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมซึ่งปฏิเสธการแสดงออกทางปริมาตรที่หนักแน่นของอาคาร แต่พยายามใช้เทคนิคต่างๆเพื่อปกปิดมัน

รูปที่ 2: แสดงความไม่สอดคล้องทางเทคนิคของ Stoclet House ในกรุง Brussels ออกแบบโดย Josef Hoffmann
ที่มา: <https://en.wikiarquitectura.com/wp-content/uploads/2017/07/Palacio-Stoclet-salon.jpg>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

ช่วงก่อนศตวรรษที่ 21 เกิดกระแสของกลุ่ม ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical Regionalism) เห็นตรงกันถึงความล้มเหลวของสถาปัตยกรรมโมเดิร์นที่แพร่ขยายไปทั่วโลก ซึ่งเป็นตัวแทนของกระบวนการผลิตสถาปัตยกรรมภายใต้ระบอบทุนนิยมที่ลดทอนคุณค่าภูมิปัญญาการก่อสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และทำลายช่างก่อสร้างฝีมือลงอย่างช้าๆ ภายใต้ระบบอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนสำเร็จรูปและเทคโนโลยีการก่อสร้างที่ใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก และในขณะเดียวกัน พวกเขาก็ยังต่อต้านความกลวงเปล่าของของโพสท์โมเดิร์น ที่เต็มไปด้วยการลอกเลียนและประดับประดาสถาปัตยกรรมราวกับฉากละคร กลุ่มภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์จึงได้มีข้อเสนอถึงการย้อนกลับไปให้ความสำคัญถึงสถาปัตยกรรมรูปแบบพื้นถิ่น (Vernacular) และรูปแบบจารีต (Traditional) ที่เชื่อมโยงกับบริบททางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม (นวนัฐ โอศิริ, 2548)

Kenneth Frampton ศาสตราจารย์ทางด้านสถาปัตยกรรม เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการวิพากษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่และได้มีข้อเสนอถึงการนำเทคนิคมาเป็นสื่อกลางระหว่างความเป็นสมัยใหม่และความเป็นท้องถิ่น ในหนังสือ "Studies in Tectonic Culture" ปี 1995 โดยนิยามเทคนิคว่าเป็น “บทกวีแห่งการก่อสร้าง” หรือ การให้ความสำคัญถึงกระบวนการก่อสร้างสถาปัตยกรรม และอธิบายถึงองค์ประกอบของเทคนิคโดยแยกปัจจัยหลายๆอย่างเช่นปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง เทคโนโลยี ประเพณี ภาววิทยา ปรัชญาการนิเวศวิทยา จักรวาลวิทยา ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน โดยบทความนี้จะให้ความสำคัญปัจจัยที่ Frampton ได้เน้นย้ำเพิ่มเติมจากนิยามในอดีต

3.1 ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง

Kenneth Frampton ได้ยก Quote ของสถาปนิกชาวอิตาลีอย่าง Vittorio Gregotti ในการทำความเข้าใจว่า เทคนิคนั้นสัมพันธ์กับพื้นที่ตั้งอย่างไร

“ศัตรูตัวฉกาจของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่คือการออกแบบพื้นที่ว่างเพียงอย่างเดียวเพราะเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและความเร่งด่วนทางในการสร้างอาคาร ไม่แยแสพื้นที่ตั้งของอาคาร...การเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมคือความเข้าใจในแนวคิดบริบทของที่ตั้ง สิ่งแวดล้อมจึงกลายเป็นแก่นแท้ของกระบวนการผลิตสถาปัตยกรรม...หลักการและวิธีการใหม่ในการออกแบบจึงต้องให้ความสำคัญแก่ความเฉพาะของพื้นที่นั้นๆ โดยเครื่องมือที่จะทำความเข้าใจต่อบริบทนั้น มี 2 อย่าง คือ 1. การเลียนแบบธรรมชาติ 2. การประเมินความซับซ้อนต่างๆของความสัมพันธ์ทางกายภาพ” (Vittorio Gregotti, 1983)

เพื่อทำความเข้าใจต่อแนวคิดดังกล่าว Frampton จึงยกตัวอย่างงานออกแบบภูมิทัศน์ของสถาปนิกชาวกรีก ชื่อ Dimitris Pikionis โดยที่ตั้งของงานนั้นอยู่บนเนินเขาติดกับวิหารอะโครโพลิสในกรุงเอเธนส์ ซึ่ง Pikionis ได้สร้างคำตอบต่อแนวทางประวัติศาสตร์โดยใช้หินอ่อนและดินเหนียวที่หลงเหลือจากอาคารในกรุงเอเธนส์ช่วงศตวรรษที่ 19 มาผสมกับหินอ่อนใหม่ และเล่าเรื่องราวผ่านชั้นส่วนที่ประกอบขึ้นมาผ่านทางเดิน โดยกระบวนการสร้าง Pikionis นั้นไม่ได้มีแบบรายละเอียดที่ชัดเจน ทุกอย่างจึงถูกดัดแปลงตลอดระหว่างการก่อสร้าง และเขาได้ควบคุมงานก่อสร้างกับทีมช่างฝีมือด้วยตนเอง โดย Pikionis ยังให้แนวคิดถึง ความไม่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญจากคนงานนั้นเป็นส่วนที่สวยงามของโครงการที่เสร็จสมบูรณ์ (Dimitris Rigopoulos, 2017) Frampton ยังตั้งข้อสังเกตถึงการรับรู้ของมนุษย์อื่น ๆ ต่อพื้นที่ตั้ง นอกเหนือจากทางด้านสุนทรียศาสตร์และการใช้งาน ถึงการสร้างประสบการณ์ในพื้นที่ผ่านการเดินและการได้ยินซึ่งมีผลกระทบต่อระบบประสาทโดยรวม

รูปที่ 3: เศษวัสดุที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบงานภูมิทัศน์เส้นทางเดินสู่วิหารอะโครโพลิส ออกแบบโดย Dimitris Pikionis ที่มา: https://archleague.org/wp-content/uploads/2018/08/reclaimedpath_1300x867_KevinMalawski.jpg เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

3.2 ปัจจัยทางเทคโนโลยี

Martin Heidegger นักปราชญ์ชาวเยอรมัน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเฟื่องฟูเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม โดยเน้นความสนใจไปที่แนวคิดของที่ตั้งเฉพาะเจาะจงเพื่อโต้แย้งการขยายตัวอย่างไม่มีสิ้นสุดของเมืองใหญ่ ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วซึ่งจะเป็นจุดจบของมนุษย์เองในภายหลังผ่านบทความเรื่อง "Building, Dwelling, Thinking" ในปี ค.ศ. 1954 และยกความหมายของคำว่า Raum ที่หมายถึงที่โล่งสำหรับการตั้งถิ่นฐานและที่อยู่ในภาษาของกรีกในการอธิบายถึง

ขอบเขตของที่ว่างใต้นั้นเกิดจากความเฉพาะเจาะจงในสถานที่นั้นๆ ซึ่งมนุษย์จะต้องเข้าไปผจญตัวเองเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว โดยที่องค์ประธาณนั้นไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นพื้นที่เฉพาะนั้นๆ

สำหรับ Heidegger เทคโนโลยีไม่ได้เป็นสิ่งที่อันตรายโดยตัวของมันเอง แต่สิ่งที่นำไปสู่อันตรายคือ enframing หรือ การใส่กรอบความเข้าใจว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงหรือควบคุมสรรพสิ่งบนโลกผ่านเทคโนโลยีได้เบ็ดเสร็จและมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งในทางที่เสื่อมโทรม เช่นแม่น้ำจะกลายเป็น ทรัพยากรพร้อมใช้ (standing-reserve) กล่าวคือกลายเป็น เพียงแค่แหล่งกำเนิดไฟฟ้าหรือพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวเท่านั้น

ด้วยจุดยืนเช่นนี้ งานสถาปัตยกรรมจึงมีความหมายเกี่ยวกับความแตกต่างความเป็นตัวตนหรือภววิทยาที่แตกต่างกัน มากกว่าการเป็นเพียงภาพลักษณ์ภายนอก คุณลักษณะเทคนิคสีในมิติทางปรากฏการณ์ศาสตร์ จึงเน้นไปที่การเลือกใช้วัสดุ ที่สัมพันธ์กับที่ตั้งอาคาร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และกระบวนการก่อสร้างช่างฝีมือเป็นสำคัญเทคนิคส์จึงเป็นตัวแทน ของการปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ของความแตกต่างทางภววิทยา

3.3 ปัจจัยทางประเพณี

ตามปรัชญาของโลกโพสโตโมเดิร์นในอิตาลี หนึ่งในความคิดที่อ่อนแอ (pensiero debole) คือการให้ความสำคัญกับ ส่วนไม่สำคัญ ซึ่งดูเหมือนจะเกี่ยวข้องกับการทำงานสถาปัตยกรรมในโลกทุกนิยามสมัยใหม่เมื่อเทคโนโลยีและมหานครขยายตัว อย่างต่อเนื่อง การตอบรับต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างของวิชาชีพสถาปนิกยิ่งทวีคูณการเพิ่มปริมาณการผลิตและบริโภคทาง อุตสาหกรรม การสร้างสถาปัตยกรรมจึงถึงการมีกระบวนการคิดถึงงานฝีมือและการสร้างถิ่นที่ รวมถึงทิ้งมรดกทางประเพณี และประวัติศาสตร์ (Charles Correa, 1985)

Frampton ได้ยกประโยคของ Vittorio Gregotti ที่สะท้อนถึงประเด็นการปฏิบัติงานด้านสถาปัตยกรรมว่า “ในช่วง สามสิบปีที่ผ่านมา ในระหว่างที่ความหลงใหลในประวัติศาสตร์ได้เกิดขึ้นและพัฒนา มา มีความเชื่อที่ยังรากลึกว่าสถาปัตยกรรม ไม่สามารถเป็นหนทางในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมได้ แต่ผมขอยืนยันว่าการสร้างสถาปัตยกรรมนั้นมีความ จำเป็น วัสดุสามารถแสดงความสัมพันธ์ทางสังคม สถาปัตยกรรมไม่สามารถอยู่โดยเพียงแค่อ่อนปัญหาของตัวเองหรือใช้ ประโยชน์จากประเพณีของตัวเอง” (Georgia Warnke, 1987)

Gregotti ยืนยันว่า รายละเอียดไม่ควรถูกมองว่าเป็นวิธีการทางเทคนิคที่ทำงานก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์อย่างไม่มี นัยสำคัญอะไร แต่ศักยภาพของเทคนิคส์ในอาคารใต้นั้น เกิดขึ้นจากความสามารถในการถ่ายทอดทั้งด้านบทกวี ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวัสดุและการผสมผสานรูปแบบทางประเพณีดั้งเดิม ปรับเปลี่ยนตามความต้องการในปัจจุบัน ไม่ได้สร้างความ แปรเปลี่ยนที่เปล่าประโยชน์

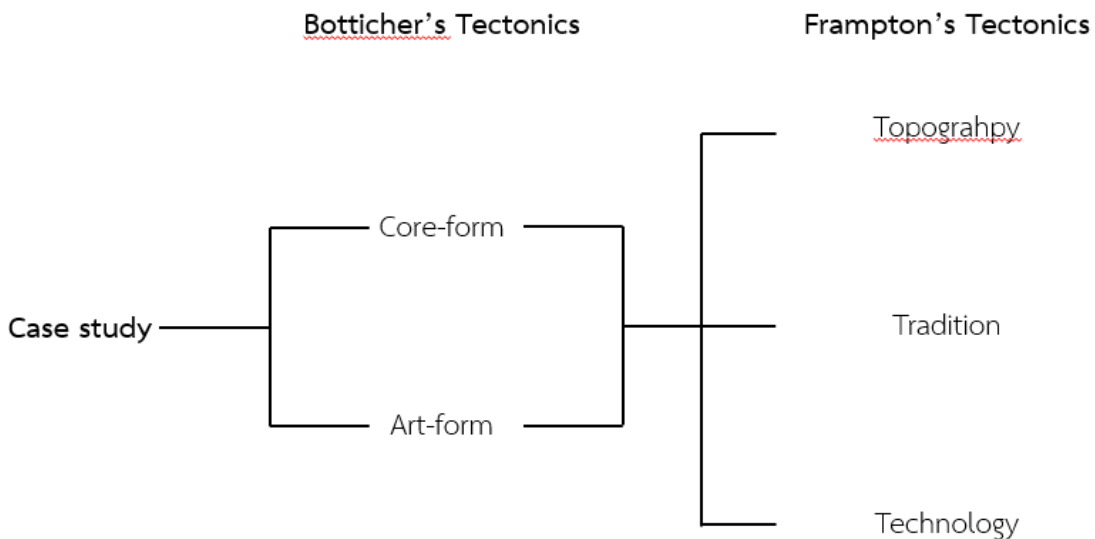
โดยสรุปแล้วสาระสำคัญทางเทคนิคส์ของสถาปัตยกรรมสำหรับ Frampton นั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะของการ ผสานรวมของระบบโครงสร้าง ความงามของการก่อสร้าง และวัสดุ ที่สัมพันธ์กับการสร้างถิ่นที่ (Place making) และ กาลเวลา (Space time) ในสร้างตัวตนพื้นฐานทางประเพณีวัฒนธรรมขึ้นมา ทั้งหมดนั้นผู้ร้อยเรียงกันเป็นเหมือนบทกวีที่ไม่ อาจแยกขาดออกจากกันได้โดยแสดงออกผ่านรายละเอียดที่มีความสร้างสรรค์และความใส่ใจของช่างฝีมือ เทคนิคส์จึงเป็น เครื่องมือที่สำคัญที่จะประณีประนอมต่อภาวะสมัยใหม่อย่างสุดโต่ง เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความใหม่และความเก่า

4. ระเบียบวิธีวิจัย

จากการนิยามถึงเทคทอนิกส์โดย Kenneth Frampton นั้นสามารถสรุปได้ว่า คือการเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ของพื้นที่ตั้งทางกายภาพ เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ผืนที่ดิน และลักษณะพื้นที่ตั้ง ซึ่งกำหนดรูปแบบทางประเพณีวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ผ่านงานศิลปหัตถกรรม และดังเช่นที่ Gottfried Semper ได้อธิบายถึงงานหัตถกรรมพื้นถิ่นที่สร้างโดยชาวเผ่าพื้นถิ่นนั้นคือปัจจัยทางเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับกระบวนการสร้างสถาปัตยกรรมกระท่อมแคริบเบียน

การพิจารณาการแสดงออกผ่านองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมนั้นสามารถหยิบยกนิยามเทคทอนิกส์ของ Karl Botticher ซึ่งอธิบายถึงรูปทรงแก่น (Kernform) ที่ทำหน้าที่ในการเป็นโครงสร้างหลักที่รองรับน้ำหนักอาคารซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของวัสดุและเทคนิควิธีการก่อสร้าง ตลอดจนความมีประสิทธิภาพในการที่แต่ละองค์ประกอบทำหน้าที่ของมัน และรูปทรงศิลป์ (Kunstform) ที่ทำหน้าที่แสดงตัวตนออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาหรืออาจกล่าวได้ว่าหน้าที่ขององค์ประกอบต่างๆ อาจถูกแสดงออกมาในเชิงสัญลักษณ์ภายใต้ความสัมพันธ์กับหน้าที่อันแท้จริงของมัน ดังนั้น ทั้ง Kernform และ Kunstform จึงมีหน้าที่ตอบสนองต่อความแท้จริงของการก่อสร้าง (ตันข้าว ปาณินท์, 2018) ซึ่งสามารถแสดงออกถึงปัจจัยทางเทคทอนิกส์ของ Frampton ที่ได้กล่าวมา

ในบทความชิ้นนี้จึงได้เสนอปัจจัยที่สำคัญทางเทคทอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วย 1.พื้นที่ตั้ง 2.วัฒนธรรม 3.เทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์กระบวนการก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย และสรุปผลของระบบการทำงานและความสัมพันธ์กับปัจจัยทั้ง 3 ที่กล่าวมาผ่านส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือรูปทรงแก่นและรูปทรงศิลป์ และเน้นย้ำการเชื่อมโยงกับกระบวนการก่อสร้างเป็นสำคัญผ่านกรณีศึกษาทั้ง 3 ชั้นที่คัดเลือกมา

รูปที่ 4: ไดอะแกรมระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้เทคทอนิกส์ของ Botticher ในการอ่านปัจจัยทางเทคทอนิกส์ของ Frampton
ที่มา: ผู้เขียน

4.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษา

1. เป็นผลงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ที่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการก่อสร้างและการมีส่วนร่วมของช่างฝีมือ
2. สถาปัตยกรรมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีทางวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ
3. เป็นผลงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ในช่วงปี ค.ศ.2019-2021

4.2 กรณีศึกษาที่เข้าเกณฑ์ที่สามารถวิเคราะห์ได้ มีดังนี้

1. Tiny museum – วัดโสมนัสราชวรวิหาร โดย สุริยะ อัมพันศิริรัตน์
2. บ้านสมใจ- เกาะพะงัน โดย NPDA Studio
3. Sonny Coffee & Juice - จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย BodinChapa Architects

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษา

4.3.1 กรณีศึกษาที่ 1 Tiny museum – วัดโสมนัสราชวรวิหาร โดย สุริยะ อัมพันศิริรัตน์

- ข้อมูลเบื้องต้น

พิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กสำหรับจัดแสดงวัตถุโบราณ คือ กเบื้องงาน ตั้งอยู่ในซอกระหว่างอาคารกุฏิสองหลังในวัดโสมนัสราชวรวิหาร

- ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง

เนื่องด้วยกเบื้องงานนั้นเป็นวัตถุโบราณที่ยังไม่มีการรองรับจากนักวิชาการในกระแสหลัก การเลือกพื้นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์จึงไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่โตแต่ควรจะเป็นพื้นที่เล็กๆเพื่อเก็บวัตถุที่มีขนาดเล็ก พื้นที่ตั้งของอาคารจึงอยู่ในซอกเล็กๆ ในวัดโสมนัสราชวรวิหาร และขนบช่างด้วยกุฏิพระ 2 หลัง และเป็นปัจจัยทางพื้นที่ตั้งส่งผลโดยตรงต่อการก่อรูปทรงแก่นของอาคารเนื่องจากกระยะความแคบและเล็กของ ซึ่งเป็นอาคารอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากร ทำให้ไม่สามารถรื้อถอนหรือตัดแปลงอาคารได้ เงื่อนไขเหล่านี้จึงเป็นแกนกลางของการออกแบบ โดยสุริยะ อัมพันศิริรัตน์ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเงื่อนไขทางบริบทถึงการทำให้กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงอาคารอื่นๆในวัดโสมนัสฯที่มีหลังคาลาดชัน 45 องศา ตามรูปแบบที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.4) กำหนดไว้ เพราะสามารถกันความร้อนได้ดีและทำให้น้ำฝนไหลได้เร็วตามสภาพอากาศเขตร้อนชื้นของประเทศไทย และเมื่อมองจากระยะไกลจะเห็นว่าตัว Tiny Museum นี้ มีโครงหลังคาไปในทางเดียวกับอาคารอื่นๆ ในวัด

การเชื่อมโยงถึงบริบทที่ตั้งเพื่อสร้างความรู้สึกถึงถิ่นที่ ในกรณีนี้คือพื้นที่ศาสนสถานซึ่งเป็นอาคารไทยที่ใช้หลังคาจั่วเป็นหลัก การสร้างหลังคาจั่วจึงเกิดขึ้นเพื่อให้เป็นภาพแทนให้สอดคล้องกับบริบทที่ตั้ง และรูปทรงศิลปะอย่างรอยต่อของผนังเหล็กนั้นถูกบังคับจากรายละเอียดของสภาพแวดล้อมอย่างปูนปั้นคิ้วบัวของอาคารกุฏิเดิม เพื่อให้ง่ายต่อการรับกับโครงสร้างเสาโบราณที่มีรอยหยัก นอกจากนั้นเหล็กยังทำหน้าที่รับน้ำหนักและเป็นโครงสร้างไปในตัว เพราะไม่ต้องการให้กระทบต่ออาคารข้างเคียงที่มีข้อกำหนดทางกฎหมาย

จะเห็นได้ว่ากระบวนการก่อรูปทรงทางเทคนิคของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ มีปัจจัยที่สำคัญคือที่ตั้งของอาคารที่เล็กแคบและยังมีความหนาแน่นทางเนื้อหาของวัฒนธรรม ศิลปะแห่งการสร้างของสถาปนิกคือวิธีการขอเข้าไปแทรกตัวในพื้นที่เดิม และให้ความเคารพต่อบริบทพื้นที่ โดยใช้แนวคิดของหีบสมบัติ จะเป็นเหมือนการนำหีบสมบัติไปวางไว้ระหว่างตึก แล้วขยายหีบให้ใหญ่ โดยไม่ไปแตะส่วนของอาคารเดิม จุดต่าง ๆ ของอาคารจะยังคงสามารถเห็นถึงผนัง หน้าต่าง และคิ้วบัวที่ถูกเว้นไว้ของอาคารเดิมทั้งหมด เพื่อเชื่อมโยงระหว่างสองสิ่งคือ ส่วนของงานออกแบบและการให้เกียรติสิ่งที่มีอยู่ก่อน (จักรพันธ์ขวัญมงคล, 2563)

รูปที่ 6: Tiny museum พิพิธภัณฑ์ที่แทรกตัวอยู่ในซอกระหว่างภูมิ
ที่มา: <https://readthecloud.co/wp-content/uploads/2019/05/DSCF4732.jpg.webp>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

รูปที่ 5: บรรยากาศภายในของ Tiny museum
ที่มา: <https://archello.s3.eu-central-1.amazonaws.com/images/2020/02/20/IMG-6460-Pano.1582223063.696.jpg>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- ปัจจัยทางประเพณี

โดยทั่วไปแล้วงานออกแบบพื้นที่ว่างของอาคารพิพิธภัณฑ์นั้น มักจะมีพื้นที่ใหญ่เพื่อขับความโดดเด่นของสิ่งของที่จัดแสดงให้แสดงออกมา แต่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ของของจัดแสดงคือ กบเบื้องจาน ซึ่งเป็นพื้นที่จัดเก็บกบเบื้องจานมาหลายชั่วอายุคน ความผูกพันของพื้นที่ตั้งในทางประวัติศาสตร์จึงเป็นอีกเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่ตั้ง การให้ความหมายทางภาษาศาสตร์ในการอุปมาความเล็กก็ขึ้นว่าเป็นการจัดระเบียบการรับรู้พื้นที่สถาปัตยกรรมเพื่อสร้างจินตภาพของสิ่งใดๆ ในที่นี้คือ กบเบื้องจาน

ในประเพณีการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมไทย ปัจจัยทางรูปทรงและสัดส่วนของอาคารประเภทศาสนสถานนั้น มักก่อรูปทางเทคนิคจากพระประธาน คือการสร้างวิหารที่มีรูปทรงแก่นสัมพันธ์กับพระวิหาร ซ้อนครอบทับลงไป ในกรณีนี้ของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะเป็นทางกลับกัน คือการซ้อนของสิ่งเล็กเข้าไปในของสิ่งใหญ่ แต่ทั้ง 2 ระบบนั้นมีแก่นกลางของเรื่องคือ วัตถุภายในอาคารที่เป็นตัวกำหนดทุกอย่าง ในทางรูปทรงศิลปะของอาคาร ส่วนที่โดดเด่นที่สุดคือเรื่องการใช้สีกับพื้นผิวขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เพื่อสร้างการรับรู้สำนึกทางประวัติศาสตร์ต่อพื้นที่ตั้งผ่านการเดินและการมองเห็น โดยการเลือกใช้สีแดงชาดที่เป็นสีที่ถูกใช้ในวัดเป็นประจำ และยังมีความเกี่ยวข้องกับประตูและหน้าต่างของอาคารต่าง ๆ ในวัดโสมนัสฯ (ธีรพันธ์ สีสาวรรณสุข, 2562)

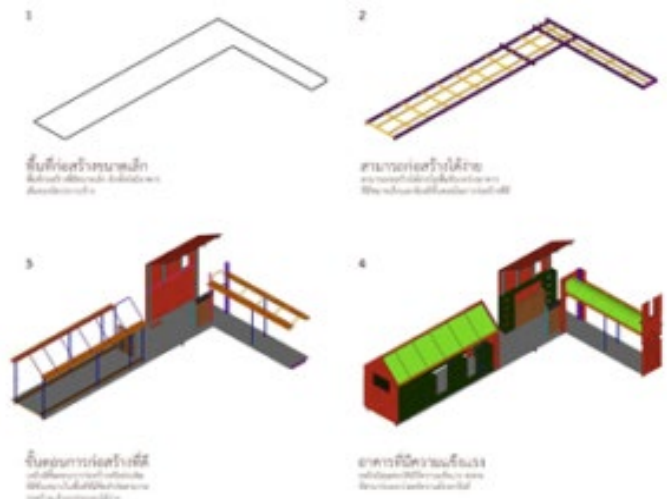
มรดกทางประเพณีและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ตั้งถูกร้อยเรียงผ่านรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ กระบวนการก่อสร้างยังได้ใช้งานฝีมือของช่างก่อสร้างและความแม่นยำทางสัดส่วนสถาปัตยกรรมไทยประเพณีของสถาปนิกทักษะการตัดเหล็กของช่างซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ จึงทำหน้าที่ใหม่ในระบบประเพณีการก่อสร้างโบราณ และได้อุดรอยต่อของประวัติศาสตร์ที่ขาดกันทางงานประเพณีและงานสมัยใหม่

รูปที่ 7: วัตถุจัดแสดงที่ประสานการใช้งานกับชั้นวางของที่ทำจาก
แผ่นเหล็กพับซึ่งสัมพันธ์ต่อการสร้างบรรยากาศพื้นที่ภายใน
ที่มา: <https://readthecloud.co/wp-content/uploads/2019/05/DSCF4666-768x512.jpg.webp>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- ปัจจัยทางทางเทคโนโลยี

การแก้ไขปัญหาข้อจำกัดด้านที่ตั้งของอาคารซึ่งมีลักษณะเล็ก แคบและยังมีโอกาสรบกวนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ในช่วงระหว่างการก่อสร้าง สถาปนิกจึงเลือกใช้เหล็กรูปพรรณเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร ซึ่งมีคุณสมบัติที่ตอบสนองต่อการก่อสร้างในพื้นที่นี้ โดยผสมเทคนิคในการพับเหล็กเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของอาคาร และสามารถมาประกอบที่หน้าไซต์งานได้ง่าย โดยใช้วิธีทำอาคารเหล็ก ด้วยการตัดเหล็ก ขึ้นรูป และเชื่อมกันไว้เป็นส่วนๆ ก่อนจะมาประกอบเข้าด้วยกันที่หน้างาน เพราะด้วยอาคารข้างเคียงที่มีคิ้วบัวและปูนปั้นที่วงกบหน้าต่างเดิมไม่ได้อยู่ในแนวเดียวกันตลอดและห้ามเกิดความเสียหายระหว่างการสร้าง สถาปนิกจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในระหว่างก่อสร้างตลอดเวลา เนื่องด้วยข้อจำกัดที่สำคัญที่สุดคือการเคารพต่อพื้นที่ดั้งเดิมที่เป็นอาคารอนุรักษ์ การหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการก่อสร้างกระทบต่ออาคารอื่นๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ในกรณีนี้สถาปนิกจำเป็นต้องมีทักษะในการวัดระยะอย่างละเอียดและความเข้าใจรูปทรงศิลปะของอาคารอย่างลวดลายรูปตัดของคิ้วบัวและปูนปั้นวงกบของอาคารซึ่งเป็นทักษะชำนาญเฉพาะทาง แต่ความยากของการทำพิพิธภัณฑน์ลักษณะงานที่ต้องทำในเวิร์คช็อปและยกมาประกอบบนพื้นที่ตั้ง การออกแบบรูปทรงแกนของอาคารจึงต้องถูกคิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการสร้างฟังก์ชันและรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม รูปทรงแกนและรูปทรงศิลปะจึงได้มีระบบการทำงานร่วมกัน โดยคำนึงถึงคุณสมบัติทางวัสดุทางอุตสาหกรรมอย่างเหล็กในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้างได้อย่างชาญฉลาด เช่น ใช้เทคนิคการพับเหล็กแผ่นเพื่อเพิ่มความแข็งแรง การใช้คุณสมบัติความยืดหยุ่นในการก่อสร้างเพื่อยกมาประกอบหน้าไซต์งาน การทาสีแดงชาดเพื่อถนอมผิวเหล็กไม่ให้ขึ้นสนิม และยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมกับประเพณีวัฒนธรรมโบราณอย่างทักษะเชิงช่างศิลปสถาปัตยกรรมไทยผสมบนพื้นที่ตั้งของวัดโสมนัสราชวรวิหารที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน องค์ประกอบที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นศิลปะแห่งการก่อสร้างในเงื่อนไขบริบทของไทยๆ

รูปที่ 8: โดอะแกรมขั้นตอนการสร้างประกอบสร้างสถาปัตยกรรม

ที่มา: <https://readthecloud.co/wp-content/uploads/2019/06/6-750x530.jpg>

เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- สรุป

Tiny museum มีความโดดเด่นด้านข้อจำกัดที่มากของพื้นที่ตั้ง เช่น ลักษณะพื้นที่ที่มีช่วงแคบเล็กทำให้ไม่สามารถทำงานได้โดยง่าย มีข้อกำหนดของอาคารอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนของกรมศิลป ทำให้ไม่สามารถรื้อถอนหรือตัดแปลงได้ และอาคารโดยรอบนั้นเป็นภูมิภาที่มีลักษณะเป็นอาคารทางประเพณีซึ่งประดับอาคารด้วยปูนปั้นคิ้วบัวตามผนังและช่องเปิดต่างๆ ทำให้ต้องใช้ทักษะทางเชิงช่างและสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีในการทำงาน พื้นที่ตั้งที่มีข้อจำกัดมากมายจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของสถาปนิกในการแก้ปัญหาในการประกอบสร้างสถาปัตยกรรม เหล็กรูปพรรณซึ่งมีคุณลักษณะที่เหมาะสมจึงถูกนำมาใช้ โดยสามารถยกประกอบเข้ามาในพื้นที่ตั้งและทำรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมเชิงประเพณีที่มีความละเอียดสูงโดยผสมกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเลเซอร์คัทมาช่วยในการทำงาน และรายละเอียดอื่นๆ นั้นยังสะท้อนถึงแนวคิดของ Kenneth Frampton ที่ว่า “หลักการและวิธีการใหม่ในการออกแบบจึงต้องให้ความสำคัญแก่ความเฉพาะของพื้นที่นั้นๆ โดยเครื่องมือที่จะทำความเข้าใจต่อบริบทนั้น มี 2 อย่าง คือ 1. การเลียนแบบธรรมชาติ 2. การประเมินความซับซ้อนต่างๆ ของความสัมพันธ์ทางกายภาพ” (Kenneth Frampton & John Cava, 1995) Tiny Museum จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของคุณสมบัติทางเทคนิคที่เน้นย้ำการคำนึงถึงพื้นที่ตั้ง

4.3.2 กรณีศึกษาที่ 2 บ้านสมใจ- เกาะพะงัน โดย NPDA Studio

- ข้อมูลเบื้องต้น

บ้านสมใจ ตั้งอยู่บนเกาะพะงัน โดยฟังก์ชันหลักนั้นคือเป็นบ้านพักผ่อนหลังเกษียณ สำหรับเจ้าของบ้าน และมีฟังก์ชันรองในการเป็นส่วนต้อนรับของรีสอร์ทที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

- ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง

ณัฐรุฐ ตรีโย ประกอบ สถาปนิกผู้ออกแบบบ้านหลังนี้ได้เล่าถึงภาพความทรงจำที่มีต่อสถานที่ ดังนี้ “...ที่แห่งนี้ก็เคยเป็นสวนมะพร้าวไม่ได้มีอะไรหวือหวาเป็นพิเศษ ในวันหยุดบางครั้งพวกเรา ก็กลับมาที่พะงัน มารับบรรยากาศทะเล บรรยากาศสวนมะพร้าว มองไปไกลๆ เห็นเรือประมง นั้นเป็นภาพจำของพะงันสำหรับผมเลย” (นวกัทร ดัสตุลย์, 2560)

หากอธิบายตามหลักภูมิศาสตร์บ้านหลังนี้ตั้งอยู่บนเกาะพะงัน ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตร้อนชื้นใกล้ทะเล แต่สถาปนิกได้ให้ความหมายของความเป็นสถานที่ตั้ง การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสถานที่นั้นๆ โดยใช้ความทรงจำที่มีต่อสวนมะพร้าว ทะเล กิจกรรมของชาวประมง สิ่งเหล่านี้ได้เป็นกรอบแนวคิดหลักที่ส่งผลต่อการออกแบบพื้นที่ว่างของอาคาร บริบทที่กล่าวมานำไปสู่การออกแบบส่วนรูปทรงแกนหรือโครงสร้างหลักของอาคาร โดยการใช้วัสดุอย่างเหล็กซึ่งมีคุณสมบัติในสร้างช่วงพาดเสาที่ยาวได้ถึง 12 เมตร เพื่อสร้างพื้นที่ว่างบริเวณพื้นที่ห้องนั่งเล่นในการเปิดรับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนสถานที่ตั้งแห่งนี้เข้ามาสู่พื้นที่ภายใน และบนพื้นที่บริเวณคาบเกี่ยวกันได้ใช้ไม้ในการทำพื้นซ่อนเข้าไปอีกชั้นหนึ่งเพื่อลดการส่องของแสงแดดที่แผดเผาในภูมิภาคของเขตร้อนชื้น เป็นการใช้อย่างแตกต่างจากธรรมชาติรอบๆ ตัวของบ้านหลังนี้ในการสร้างสภาวะสบายในพื้นที่ภายในอาคารพร้อมกันกับการใช้งานที่ดีในเวลาเดียวกัน

ในทางรูปทรงศิลปะที่เกิดจากปัจจัยทางที่ตั้งจะเป็นเรื่องวัสดุที่ตกแต่งผนังที่สถาปนิกเลือกใช้วัสดุสีแดงเพื่อให้มีความโดดเด่นตัดกับสีโทนเย็นทางธรรมชาติอย่างท้องฟ้า น้ำทะเล และปามะพร้าวที่เป็นบริบทแวดล้อมสำคัญ และเพิ่มเลย์เออร์ที่ 2 ด้วยเส้นสายในแนวทแยงเพื่อให้สัมพันธ์กับเส้นสายของแนวภูเขาบนเกาะที่มองเห็นไกลออกไป และใช้ปูนเปลือยขัดมันที่ใช้ไม้แบบซึ่งทำจากไม้มะพร้าวบนเกาะ ผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะเกิดเป็นร่องรอยเฉพาะของรอยไยไม้มะพร้าว ซึ่งเป็นตัวแทนการรับรู้ต่อสำนึกในสถานที่ของเกาะพะงัน

รูปที่ 10: รูปด้านของอาคารที่ถูกก่อรูปด้วยการเปิดรับบรรยากาศของพื้นที่ตั้ง
ที่ ม ๑ : <https://baanlaesuan.com/app/uploads/2022/04/one-story-house-130.jpg>

เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

รูปที่ 9: รูปด้านอาคารซึ่งสอดประสานไปกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ของพื้นที่

ที่ ม ๑ : <https://images.adsttc.com/media/images/5639/f9be/e58e/ce27/a900/01c6/slideshow/02.jpg?144664005>

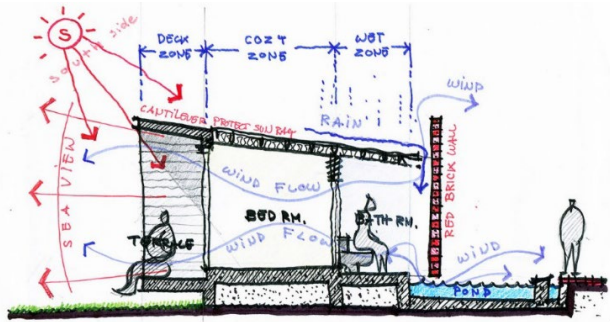
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- ปัจจัยทางประเพณี

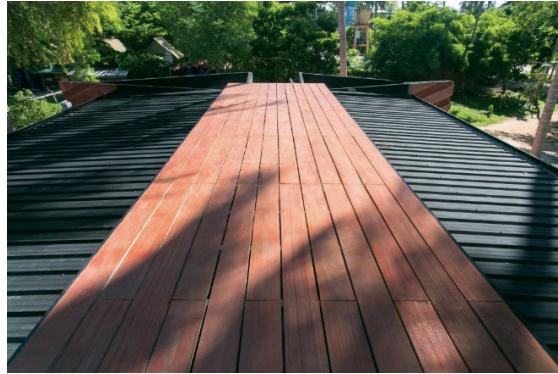
อิทธิพลทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น เมื่อผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ของสถาปนิกที่เคยศึกษาและเคยทำงานในยุโรป จึงเกิดเป็นความตั้งใจในการออกแบบความเป็นพื้นที่ที่พยายามไม่ยึดติดกับฟอร์มหลังคา และออกมาเป็นรูปแบบที่มีความเป็นสากล ภาพตัวแทนของอาคารหลังนี้จึงถือได้ว่าได้ก้าวข้ามกรอบแนวคิดของความเป็นพื้นถิ่นเดิมๆ อย่างกระท่อมแคริบเบียนของ Gottfried semper มาเป็นพื้นที่สมัยใหม่ที่เกิดจากกระบวนการทำงานร่วมกันของสถาปนิกและช่าง แต่คุณค่าทางวัฒนธรรมและองค์ความรู้ทางเทคนิคนั้นยังถูกถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมตามระดับฝีมือที่มีของช่างเช่นเดียวกับงานหลังคาที่ทำจากเซรามิกหรือผนังฝาไม้สานของกระท่อมพื้นถิ่นดังกล่าว หากแต่งานหัตถกรรมของพื้นถิ่นใหม่ที่ได้ผสมเข้าไปในรูปทรงแก่นและรูปทรงศิลปะของอาคารนี้คือ โครงสร้างบันไดเหล็กของอาคารมาจากการเสาะหาช่างที่ทำงานเชื่อมเหล็กท่าเรือ หรือการเลือกเทคนิคที่ใช้กับพื้นผิวอาคารก็เกิดจากสถาปนิกเห็นความสามารถของช่างท้องถิ่น (นวกัทร ดัสตุลย์, 2560)

ในประเด็นของความเป็นพื้นที่สมัยใหม่นั้น ชาตรี ประกิตนทการ ได้พยายามเสนอแนวทางที่จะขยับเขตแดนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ใช้วัสดุธรรมชาติสู่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสมัยใหม่ที่มีการใช้วัสดุในระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยเน้นย้ำถึงประเด็นทางวัสดุในวงการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นศึกษา ซึ่งมีกระแสสนใจแต่งงานวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้ไผ่ อิฐ ดิน แฝกจาก ฯลฯ เป็นหลัก วัสดุสมัยใหม่ในระบบอุตสาหกรรม เช่น สังกะสี อิฐบล็อก คอนกรีต กระเบื้องลอนคู่ ฯลฯ แม้จะพบการศึกษาบ้างแต่ก็น้อยมาก และทั้งหมดเป็นความสนใจในประเด็นเรื่องการปรับใช้หรือต่อระหว่างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมกับวัสดุสมัยใหม่ โดยมีนัยยะของการมองวัสดุสมัยใหม่ว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมที่ต้องหาวิธีการใช้ที่ไม่เข้าไปทำลายคุณค่าดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมากกว่าที่จะสนใจศึกษามันในฐานะที่เป็นวัสดุพื้นถิ่นโดยตัวของมันเอง และควรมองวัสดุในระบบอุตสาหกรรมในฐานะวัสดุพื้นถิ่นรูปแบบใหม่ที่คนธรรมดาทั่วไปที่มีอาชีพสถาปนิกหรือผู้เชี่ยวชาญต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับใช้เพื่อตอบสนองบริบทเฉพาะของแต่ละปัญหา พื้นที่ ชุมชน และสังคม (ชาตรี ประกิตนทการ, 2564)

จากข้อเสนอถึงการใช้วัสดุในระบบอุตสาหกรรมอย่างเหล็กเพื่อเพิ่มพื้นที่ศึกษาของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นใหม่ อาคารหลังนี้อาจถูกตอบคำถามนั้นโดยกระบวนการเทคนิค จากวัสดุเหล็กแผ่นที่ใช้งานทั่วไปบนเกาะเพื่อทำสะพานเหล็กเทียบท่าเรือ แม้ไม่ได้อยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรม แต่การทำงานสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างผู้ออกแบบและช่างเหล็กในพื้นที่ ได้ถ่ายทอดมาในองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของอาคารหลังนี้ ซึ่งนอกจากจะแสดงออกคุณค่าเชิงเทคนิคแล้ว ยังแสดงคุณค่าของความสามารถของช่างธรรมดาในพื้นที่

รูปที่ 12: ภาพสเก็ตในการออกแบบเบื้องต้น เพื่อเปิดรับปรากฏการณ์ของพื้นที่ตั้งพื้นที่ใช้สอยภายใน
ที่มา: <https://images.adsttc.com/media/images/5639/fa4f/e58e/ce6e/6400/01be/slideshow/18.jpg?1446640>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

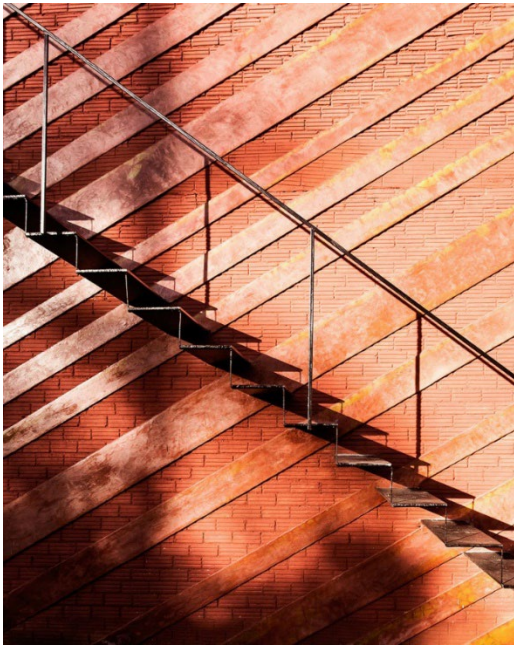

รูปที่ 11: แสงที่ตกกระทบโครงพื้นไม้ชั้นดาดฟ้า ส่งผลต่อบรรยากาศพื้นที่ภายในอาคาร
ที่มา: <http://www.daybedsmag.com/wp-content/uploads/2015/07/024-1075x717.jpg>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- ปัจจัยทางเทคโนโลยี

กระบวนการทำงานระหว่างสถาปนิกและช่างนั้นเริ่มต้นตั้งแต่การวิเคราะห์ศักยภาพทักษะช่างเพื่อการออกแบบรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม การทดลองหาแนวทางของวัสดุที่ใช้งานได้จริง ตลอดจนคัดแปลงหน้าใช้ทำงานระหว่างช่วงก่อสร้างนั้นมีศูนย์กลางการทำงานคือช่าง แม้ช่างที่มีจะไม่ช่างฝีมือระดับสูงเฉกเช่นช่างไม้ญี่ปุ่นหรือช่างสิบหมู่ของไทยจนอาจเรียกได้ว่าธรรมดา แต่สถาปนิกได้ให้คุณค่าความสำคัญกับรายละเอียดที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ในสร้างประสบการณ์การรับรู้เนื้อหาทางสถาปัตยกรรมที่สร้างสภาวะการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของความเป็นถิ่นที่ตั้งรวมไปการปะติดปะติดคุณค่าทางวัฒนธรรมสมัยใหม่และต่อต้านการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรระดับสูงในโลกของโมเดิร์นไปในตัว

รูปทรงศิลปะของอาคาร เกิดจากการค้นหาศักยภาพที่ช่างสามารถทำได้ เช่นในส่วนของบันไดเหล็ก สถาปนิกได้เสาะหาช่างเหล็กที่ทำงานเชื่อมสะพานเรือมาจากท่าเทียบเรือ และทดลองทำสะพานเหล็กโดยใช้เหล็กแผ่น หรือ ผนังฉาบปูนก็ได้ใช้ใบจากต้นมะพร้าวในพื้นที่มาสร้างลวดลายของผนังเพื่อสื่อสารถึงความเป็นเกาะในเขตร้อนชื้น (นวกัทร ดัสตุลย์, 2560) กระบวนการที่กล่าวมานั้นว่าเป็นหนึ่งในคุณลักษณะทางเทคนิคที่สำคัญ สถาปนิกเข้าใจข้อจำกัดทางทักษะของช่าง ในอีกด้านหนึ่งช่างก่อสร้างก็มีเทคนิคและวัฒนธรรมการทำงานบางอย่างที่ผู้ออกได้เรียนรู้ เมื่อผู้มีความเชี่ยวชาญคนละด้านมีการทำงานเรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเท่าที่มี อย่างที่ Kenneth Frampton ได้กล่าวไว้ ข้อจำกัดทางวัสดุรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมจึงเป็นเหมือนการสื่อสารทางเทคนิคส์ของบ้านหลังนี้

รูปที่ 13: บ้านโตเหล็กจากฝีมืองานเหล็กของช่างในพื้นที่

ที่มา <https://images.adsttc.com/media/images/5639/f9dc/e58e/ce27/a900/01c7/slideshow/03.jpg?1446640084>

เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- สรุป

กรณีศึกษาบ้านสมใจ ออกแบบโดย NPDA Studio มีความโดดเด่นด้านกระบวนการสร้างสถาปัตยกรรมที่ไม่ใช่แค่การก่อสร้างแต่เป็นกระบวนการที่เน้นถึงการร่วมมือทำงานระหว่างช่างและสถาปนิกตั้งแต่การทดลองทางวัสดุ การออกแบบเชิงรายละเอียด การก่อสร้างและแก้ไขปัญหาหน้าไซต์งาน หน่วยที่สำคัญที่สุดของโครงการนี้จึงเป็นช่างธรรมดาๆ ที่ไม่ได้มีทักษะงานหัตถกรรมฝีมือที่โดดเด่นหรืออยู่ระดับสูงมาร่วมกันทำงาน แต่การมองเห็นคุณค่างานฝีมือของมนุษยธรรมต่างๆ ยังมีคุณค่าทางเทคนิคเชิงมิติด้านเทคนิคมากกว่าการนำเครื่องจักรขนาดใหญ่มาเป็นตัวควบคุมกระบวนการทำงาน และในระหว่างช่วงกระบวนการนี้สถาปนิกก็ได้เรียนรู้ด้านเทคนิคทางการก่อสร้างจากช่าง ในการประยุกต์ข้อจำกัดทางทรัพยากรและใช้เทคโนโลยีเท่าที่มีเพื่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรม

4.3.3 กรณีศึกษาที่ 3 Sonny Coffee & Juice - จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย BodinChapa Architects

- ข้อมูลเบื้องต้น

คาเฟ่ที่ถูกรีโนเวทจากบ้านทาวเฮาส์เก่า แทรกตัวอยู่ในย่านเกาะกลางเมืองอยุธยา มีจุดเด่นในการใช้รายละเอียดก่อสร้างที่มาจากการใช้วัสดุก่อสร้างทำด้วยมือที่หาได้ในพื้นที่อย่างวงกบไม้ เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

- ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง

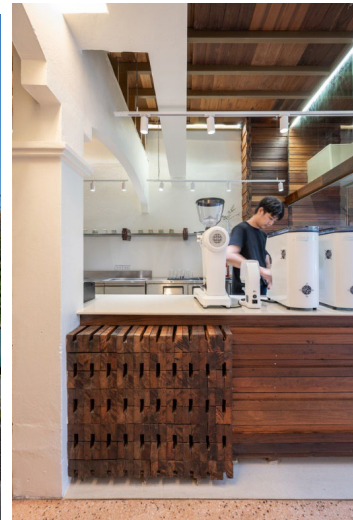
เดิมที่อาคารหลังนี้เป็นอาคารทาวโฮมทั่วไปที่ซึ่งไร้เอกลักษณ์ใดๆ ที่สื่อถึงสำนึกความเป็นถิ่นที่ของเกาะกลางเมืองอยุธยา รูปทรงแก่นเดิมของอาคารจึงอาจไม่ได้สัมพันธ์กับพื้นที่ตั้งมากนักแต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าอาคารในยุคเฟื่องฟูของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในเกาะเมืองอยุธยา จากตลาดน้ำในอดีตที่มีการบันทึกไว้ว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยอยุธยา มาสู่ตลาดบกหรือตึกแถวไม้ซึ่งเป็นเรือนค้าขายพื้นถิ่นของชาวจีนบริเวณพื้นที่ตลาดหัวรอในช่วงรัตนโกสินทร์ และมาเป็นตึกแถวค้าขายในช่วงเฟื่องฟูของยุคโมเดิร์นทางสถาปัตยกรรมที่รูปแบบสถาปัตยกรรมมีความเรียบง่ายเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการก่อสร้าง โดยไม่สนใจในเรื่อง

ความพิถีพิถันด้านการตกแต่งมากนัก (ศศิธร คล้ายชม, 2003) แนวคิดของการรีโนเวทอาคารหลังนี้คือการหวนคืน กระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีความธรรมดาแต่เกี่ยวข้องกับวิถีทางประเพณีและการค้าขาย ในยุคปัจจุบันอย่าง “วงกบไม้” ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและปรากฏอยู่ในบ้านเรือนทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในหน้าที่อย่างอื่น เช่น การสร้างพื้นผิวผนัง หรือเฟอร์นิเจอร์ ปรากฏในรูปทรงทางศิลปะของอาคาร

ด้วยการใช้วัสดุธรรมดาบ้านๆที่สร้างขึ้นด้วยช่างไม้ในพื้นที่มาเป็นตัวแทนเพื่อการสะท้อนเนื้อหาอีกด้านของการรับรู้ ประสบการณ์ที่มีต่อพื้นที่โดยการเปิดเผยมิติทางวิถีชีวิตสามัญชนที่ซ่อนเร้นอยู่ในการสำนึกของพื้นที่นั้นๆ มากกว่าทำซ้ำของ ภาพจำที่ว่าอยุธยาเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นของเก่าเช่นโบราณสถานของชนชั้นสูงในอดีต ซึ่งมักอยู่ในระดับการรับรู้ทั่วไปของคนไทย วงกบไม้จึงเป็นกุญแจเชื่อมโยงความเป็นบ้าน ความเป็นตึกแถวอยุธยา นอกจากนี้ยังมีการเก็บรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมของอาคารเดิมบางส่วนเช่นอาร์คโค้ง ผนังอิฐใต้หลังคา แม้จะไม่ได้เชื่อมโยงกับพื้นที่ตั้ง แต่รายละเอียดเหล่านี้ก็นับว่าเป็นความทรงจำของยุคสมัยของบ้านทาวนิโฮมในอดีตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทางประวัติศาสตร์ของสามัญชนซึ่งยังแสดงให้เห็นได้ชัดถึงการแยกขาดระหว่างวัฒนธรรม(บ้านไม้) และเทคโนโลยี (ตึกแถว) กระบวนการเหล่านี้จึงนับว่าเป็นการปะติดปะต่อ ประเพณีธรรมเนียมของพื้นที่การอยู่อาศัยแบบไทยๆผ่านเทคนิคศิลปะ

รูปที่ 15: กรอบหน้าอาคารที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างสัมพันธ์กับบริบท
ที่มา <https://images.adsttc.com/media/images/61ee/75de/5023/5901/6410/022/slideshow/01-exterior-8.jpg?1643017783>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

รูปที่ 14 วัสดุไม้ผสมสานกับอาคารตึกแถวเดิม
ที่มา <https://www.facebook.com/BodinChapaArchitects/photos/3038911599683721>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

รูปที่ 16: พื้นที่ทาน
ที่มา: <https://www.facebook.com/BodinChapaArchitects/photos/3038910369683844>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

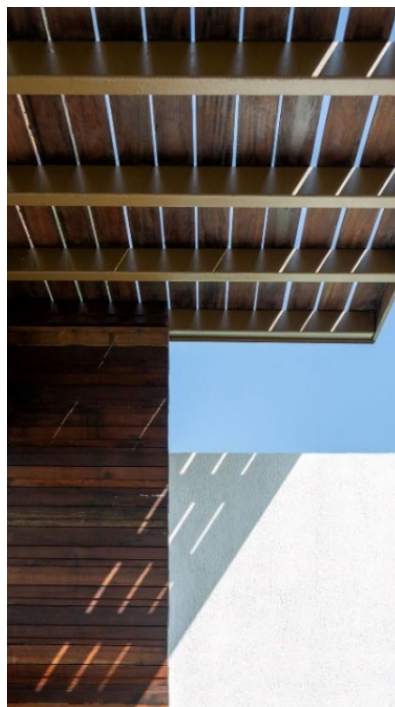
- ปัจจัยทางประเพณี

จากอาคารตึกแถวสี่ขาเดิมซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีและระบบทุนแต่ไร้ซึ่งคุณค่าใดๆทางวัฒนธรรม สถาปนิกได้ย้อนทวนคืนสู่รูปแบบทางประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่การอยู่อาศัยของไทย โดยใช้ชานและระเบียงเป็นเนื้อหาหลักในการนำเสนอ โดยคำว่า “ชาน” เป็นคำศัพท์ทางพื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรมที่มีจินตภาพที่เกิดขึ้นโดยกระบวนการเข้าใจทางประสบการณ์การรับรู้ร่วมกันผ่านการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประวัติศาสตร์ของมนุษย์ในกลุ่มก้อนเดียวกัน ซึ่งพื้นที่ว่างนี้มักถูกนำเสนอถึงความเป็นไทยในเชิงพื้นที่ว่างอยู่หลายครั้งในการออกแบบเชิงวิชาชีพ แต่รูปแบบของชานและระเบียงนั้นเป็นพื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ทุกมุมโลก เช่น ในญี่ปุ่นก็มีพื้นที่ชานที่เรียกว่า เอ็นกาเวะ (縁側 縁側) ซึ่งตอบสนองต่อรูปแบบทางการใช้งาน วิถีชีวิตรวมถึงภววิทยาของพื้นที่ที่แตกต่างกับของไทย และความแตกต่างของชานและเอ็นกาเวะนั้นยังสะท้อนถึงการอธิบายเทคทอนิกส์ในมุมมองของ Semper ที่แม้ทั้ง 2 พื้นที่นั้นจะใช้รูปแบบเทคทอนิกส์โครง (Tectonics of the frame) ในระบบการก่อสร้างเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างในแง่ของการผลิตวัสดุ และการเข้าใจการใช้วัสดุต่างๆโดยช่างฝีมือเพื่อสร้างสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

นอกจากประเด็นเรื่องความเป็นบ้านและการรื้อฟื้นพื้นที่ชานมาใช้เป็นแก่นหลักกับอาคารที่ว่างเปล่าทางประเพณี ส่วนสำคัญที่จะปะติดปะต่อจุดมุ่งหมายทางการออกแบบเหล่านี้ได้ คือ เทคทอนิกส์ ผ่านการใช้วัสดุอย่างไม่ซึ่งเป็นวัสดุเดียวกันกับที่ใช้กับบ้านเรือนไทยในอดีต แม้รายละเอียด ขนาด รอยต่อที่ไม่ใช่รายละเอียดทางประเพณีโบราณดั้งเดิม แต่สถาปนิกได้มีการทำงานกับช่างไม้ในการออกแบบรายละเอียดอื่นๆเชิงพื้นที่แก่น และใช้กับวงกบที่เป็นองค์ประกอบส่วนทางศิลป์ในการก่อสร้างร่วมกัน เช่น การใช้กรอบนำสายตา เสมือนภาพวาดสามมิติที่เป็นไม้ในรูปแบบเดียวกับวงกบ มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยม พื้นพุ่งออกไปในตำแหน่งของระเบียงเดิม ยังทำหน้าที่เป็นกันสาดไปในตัว และมีการปรับระดับให้สูงขึ้นกว่าระดับพื้นชั้น 2 เดิม เพื่อเน้นพื้นที่และเพิ่มความโปร่งให้กับพื้นที่ชั้นล่าง (Janjitra Horwangsukul, 2022) รายละเอียดเหล่านี้จึงถูกคิดออกมาอย่างเฉพาะเจาะจงเพื่อซ้อนทับชานเข้ากับพื้นที่อาคารเดิม

รูปที่ 18 ชานที่เป็นแก่นของอาคาร
ที่มา <https://www.facebook.com/BodinChapaArchitects/photos/3038910299683851/>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

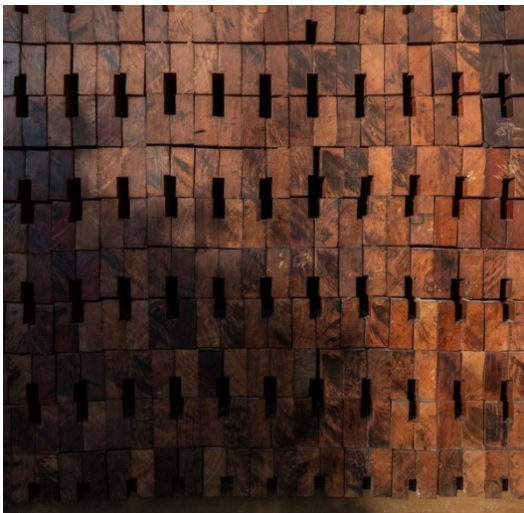

รูปที่ 17: ความเป็นพื้นที่ที่ได้ชานที่เกิดขึ้นจากเทคทอนิกส์
ที่มา <https://www.facebook.com/BodinChapaArchitects/photos/30389133353016879/>
เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- ปัจจัยทางทางวัฒนธรรม

วงกบของประตูหน้าต่างที่ถูกวางกองตามตลาดค้าไม้ในพื้นที่จังหวัดอยุธยา เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบรูปทรงศิลปะของสถาปนิก การออกแบบรายละเอียดวิธีการประกอบชิ้นส่วนต่างๆอย่างผนัง พื้น ฝ้า หรือเฟอร์นิเจอร์ โดยวิธีการในการประกอบชิ้นส่วนเหล่านี้ถูกคิดให้สื่อสารกับช่างพื้นถิ่น และผู้ที่เข้ามาใช้อาคารได้โดยไม่ซับซ้อน ลวดลายของหน้าต่างวงกบไม้ที่เกิดขึ้นจากใบเลื่อยวงเดือนในระหว่างการก่อสร้างทำให้ไม้แต่ละชิ้นมีมิติที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นรายละเอียดที่เกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้างด้วยฝีมือของช่าง ผู้ออกแบบเลือกที่จะเก็บลวดลายเหล่านี้ไว้ให้ได้มากที่สุด เพราะเป็นภาษาที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างสถาปนิกและช่าง (บดินทร์ เมืองลือ และพิชชาภา โล่ห์ทอง, 2021) ร่องรอยบนหน้าต่างของวงกบไม้แต่ละชิ้นที่มีลวดลายที่ต่างกันอย่างนั้นเป็นตัวแทนของทักษะฝีมือการใช้เครื่องมือของมนุษย์

กระบวนการเหล่านี้สะท้อนถึงประเด็นทางเทคนิคของไฮเดคเกอร์ ว่า “Techne เป็นเรื่องของการนำไปสู่บทวี สิ่งที่เกิดขึ้นใน Techne นั้นคือการไม่ได้โกหกถึงการสร้าง การจัดการ และการใช้เครื่องมือ แต่เป็นการเปิดเผยในสิ่งที่กล่าวมา” (Martin Heidegger, 1954) และสะท้อนถึงประเด็นทางทักษะศิลปะของเทคทอนิกส์ตามคำบอกของ Wolfgang Herrmann “เทคทอนิกส์ เกี่ยวข้องกับผลผลิตของทักษะทางศิลปะของมนุษย์ ไม่ใช่ด้านประโยชน์ใช้สอย แต่เพียงส่วนเดียวที่เผยให้เห็นความพยายามอย่างมีปัญญาโดยช่างฝีมือในการแสดงกฎแห่งจักรวาลและระเบียบของจักรวาลเมื่อขึ้นรูปวัสดุ” (Wolfgang Herrmann, 1984)

รูปที่ 19: Pattern ที่เกิดจากการนำวงกบไม้มาซ้อนกัน

ที่มา: <https://images.adsttc.com/media/images/61ee/9187/6fe1/6301/673e/8c91/slideshow/08-detail.jpg?1643024869>

เข้าถึงเมื่อ: 27 พฤษภาคม 2565

- สรุป

Sonny Coffee & Juice โดย BodinChapa Architects มีความโดดเด่นด้านเทคนิคการก่อสร้างซึ่งเริ่มต้นด้วยวัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่จังหวัดอยุธยาอย่างวงกบไม้เป็นสื่อสำคัญในการสร้างพื้นที่ว่างที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมอย่างขานที่ปรากฏอยู่ในเรือนไทยประเพณีและมีจินตภาพประสบการณ์รับรู้ร่วมกันของคนไทย โดยสื่อสารผ่านรายละเอียดทางเทคทอนิกส์ในการประกอบองค์ประกอบต่างๆอย่างผนัง พื้น ฝ้า หรือเฟอร์นิเจอร์ ที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันกับช่างพื้นถิ่น และเลือกที่จะแสดงมิติของความไม่สมบูรณ์ทางสถาปัตยกรรม ผ่านรายละเอียดการตัดหน้าไม้วงกบด้วยเลื่อยวงเดือนงานจากฝีมือมนุษย์ที่มีความผิดพลาดและแตกต่างกันในทุกชิ้นส่วนเป็นคุณสมบัติที่ต่างจากการใช้เครื่องจักรกลส่งผลให้ความไม่สมบูรณ์นั้นสร้างความทรงจำที่มีร่วมในสถาปัตยกรรม และยังสะท้อนถึงประเด็นทางเทคนิคของไฮเดคเกอร์ ว่า “Techne เป็นเรื่องของการ

นำไปสู่บทวี สิ่งที่สำคัญใน Techne นั้นคือการไม่ได้โกหกถึงการสร้าง การจัดการ และการใช้เครื่องมือ แต่เป็นการเปิดเผยในสิ่งที่กล่าวมา” (Martin Heidegger, 1954)

5. สรุปผล

สถาปัตยกรรมตัวอย่างที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 โครงการ จะถูกสรุปผลคุณลักษณะทางเทคนิคที่ Kenneth Frampton ให้ความสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง ปัจจัยทางวัฒนธรรมและปัจจัยทางเทคโนโลยี และวิเคราะห์ผ่านมิติทางผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทางสถาปัตยกรรม โดยการเป็น 2 ส่วนคือรูปทรงแก่นและรูปทรงศิลป์ ตามแบบของ Karl Botticher และสามารถสรุปโดยใช้ตารางได้ดังนี้

กรณีศึกษา	มิติทางสถาปัตยกรรม	ปัจจัยทางพื้นที่ตั้ง	ปัจจัยทางวัฒนธรรม	ปัจจัยทางเทคโนโลยี
Tinymuseum	รูปทรงแก่น	ชอกระหว่างกฎที่มีแคบบังคับให้ขนาดของอาคารต้องคำนึงถึงสัดส่วนสอดแทรกไประหว่างอาคารได้	ขนาดของที่จัดแสดงที่มีขนาดค่อนข้างมากคิดในส่วนของรายละเอียดการก่อสร้างประสบการณ์รับรู้ในพื้นที่	คุณสมบัติของเหล็กรูปพรรณสมาประกอบที่หน้าไซต์งานโดย
	รูปทรงศิลป์	ผนังเหล็กที่ต้องผสานไปกับผนังของอาคารข้างเคียง ได้สร้างรายละเอียดทางประเพณีด้วยการตัดเหล็ก	สีแดงชาดถูกนำมาใช้กับพื้นผิวเพื่อสร้างการรับรู้สำนักทางประวัติศาสตร์ผ่านการเดินและการ	เหล็กสามารถตัดตามแบบที่มีความละเอียดสูงอย่างลวดลายรูปตัวบับและปูนปั้นวงกบของอาคารทักษะชำนาญเฉพาะทาง
บ้านสมใจ	รูปทรงแก่น	เน้นการเปิดรับปรากฏการณ์ของที่ตั้งสู่พื้นที่ภายในส่งผลต่อการใช้วัสดุที่สร้างช่วงพาดยาวได้	รูปแบบของอาคารนั้นสถาปนิกเชื่อมโยงกับความเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมพื้นที่ แต่อยู่ในภาษา	กระบวนการทำงานร่วมกันของช่างตั้งแต่ช่วงทดลอง ส่งผลให้การเขียนรายละเอียดแบบทางโ
	รูปทรงศิลป์	เลือกใช้วัสดุตกแต่งผนังเพื่อขับสำนักต่อความเป็นสถานที่โดยตรงกันข้ามกับห้องฟ้า	ความเป็นพื้นถิ่นใหม่โดยคำนึงถึงของช่างที่มีในพื้นที่เป็นส่วนสำคัญออกแบบรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม	ลวดลายของผนังและรายละเอียดสถาปนิกและช่าง
Smry Coffee & Juice	รูปทรงแก่น	ตึกแถวเดิมที่เป็นมรดกของยุคเป็นเสมือนผืนผ้าใบให้สถาปนิกเป็นบ้านและตึกแถวในอยุธยา	สื่อพื้นความรู้สึกรู้สึกพื้นที่วัฒนธรรมรูปแบบพื้นที่วางอย่างขานและอ้างอิงมาจากเรือนไทยมาสามอาคารเดิม	วงกบไม้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสร้างผนังและเพดานในพื้นที่สามารถทำหน้าที่เป็นโครงสร้างและมีฟังก์ชันการใช้งานหลักและ
	รูปทรงศิลป์	อุตสาหกรรมการทำไม้ในอยุธยาตั้งต้นของการหาวัสดุมาสร้างส่วนประกอบทางพื้นที่ภายใน	สร้างความรู้สึกของควมเป็นสัดส่วนพอเหมาะสำหรับรายละเอียดประกอบไม้ที่สร้างพื้นที่ภายใน	ใบเลื่อยวงเดือนในระหว่างการก่อสร้างแต่ละชั้นมีมิติที่แตกต่างกันออกไปซีรายละเอียดที่เกิดขึ้นในระหว่างการกฝิมือของช่าง

ตารางที่ 1: สรุปผลคุณลักษณะทางเทคนิคที่ปรากฏขึ้นในกรณีศึกษาทั้ง 3 โครงการ
ที่มา ผู้เขียน

บทวิเคราะห์คุณสมบัติที่โดดเด่นทางเทคนิคผ่านกรณีศึกษานั้นมีประโยชน์ต่อการศึกษาในเชิงกระบวนการสร้างสรรค์วิธีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมและสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการทำวิทยานิพนธ์ได้ต่อไป นอกจากนี้ผลลัพธ์ของการถอดรื้อนี้ยังนำไปสู่การตั้งคำถามอื่นๆเพิ่มเติม เช่นในกรณีศึกษาที่ 1 ซึ่งสถาปนิกได้ใช้เหล็กที่เป็นวัสดุสมัยใหม่ในการออกแบบผสมผสานกับทักษะเชิงช่างโบราณ แต่การตัดเหล็กนั้นใช้เครื่องยิงเลเซอร์ในการตัดลวดลายที่กำหนดมา ซึ่งคุณลักษณะที่ให้คุณค่าทางประเพณีและเทคโนโลยีไปพร้อมกันจะเป็นเทคนิคที่ดีหรือไม่ หรือหากใช้เครื่องมือสมัยใหม่ใน

การช่วยการทำงานดังเช่นกรณีศึกษาที่ 3 เพื่อเปิดเผยลวดลายที่แตกต่างกันของส่วนที่ถูกตัดของวงกบโดยการใช้เลื่อยวงเดือน ในการสื่อสารถึงความไม่สมบูรณ์ของการก่อสร้างของช่างไม้ท้องถิ่น และการใช้ช่างเชื่อมเหล็กโปะท่าเรือเกาะพะงันมาทำงาน เหล็กเชื่อมบันไดของกรณีศึกษาที่ 2 เหล่านี้ควรจะถูกรับเป็นงานหัตถกรรมทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือไม่ ตัวอย่างการวิเคราะห์ของกรณีศึกษาทั้ง 3 ที่ยกมานี้เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของทำการความเข้าใจความเป็นท้องถิ่น ของไทยในกรอบการมองด้วยเทคนิคของ Kenneth Frampton และใช้เป็นเครื่องมือในการถอดรื้อจากผลลัพธ์ที่สำเร็จ ทางกายภาพ โดยเน้นย้ำถึงการวิเคราะห์เชิงกระบวนการทำงานก่อสร้างสถาปัตยกรรมในเงื่อนไขของบริบทเฉพาะของไทย โดยแต่ละปัจจัยนั้นใช้คุณลักษณะทางเทคนิคของ Karl Botticher ในการมองแยกส่วนทางรูปแบบผลลัพธ์ใดๆทาง สถาปัตยกรรมเป็น 2 ส่วนคือ รูปทรงแก่น และรูปทรงศิลป์ ซึ่งมีโครงสร้างในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ สิ่งเหล่านี้จึง ถูกเรียกว่า “ศิลปะแห่งการก่อสร้าง” เป็นแนวทางหนึ่งในการหันมาพิจารณาความเป็นไทยผ่านกระบวนการก่อสร้าง มากกว่า การมองทางรูปลักษณ์หรือการตีความเชิงนามธรรม และผลักดันการกลับมาประยุกต์ใช้เทคนิคหรือภูมิปัญญาในอดีตกับ สถาปัตยกรรมในกระแสยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน เพื่อสร้างความสมดุลของความเก่าและความใหม่ อันเป็นโจทย์เดียวกันกับ Kenneth Frampton พยายามค้นหาคำตอบ

บรรณานุกรม

- Charles Correa. (1985). **The New Landscape-Bombay**. Book Society of India.
- Kenneth Frampton. (1990). "Rappel a l'ordre: The Case for the Tectonic". **DEFINIOWANIE PRZESTRZENI ARCHITEKTONICZNEJ**: 20.
- Kenneth Frampton. (1993). "20 toward a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance". **Postmodernism: a reader** 268.
- Kenneth Frampton, และ John Cava. (1995). **Studies in Tectonic Culture**. MIT press.
- Vittorio Gregotti. (1983). "Section a 1". **New York Architectural League** 1: 8.
- Martin Heidegger. (1954). "The Question Concerning Technology". **Technology and values: Essential readings** 99: 113.
- Wolfgang Herrmann. (1984). **Gottfried Semper : In Search of Architecture**. MIT Press.
- Janjitra Horwangsakul. (2022). *Sonny Coffee & Juice* คาเฟ่ที่รีโนเวทด้วยชิ้นส่วนของบ้าน และเรื่องราวของวัสดุในมิติ ที่แตกต่าง. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <https://dsignsomething.com/2022/03/04/sonny-coffee-juice/>
- Dimitris Rigopoulos. (2017). *Dimitris Pikionis: The Man Who Shaped the Acropolis Landscape*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <https://www.greece-is.com/dimitris-pikionis-the-man-who-shaped-the-acropolis--landscape/>
- Gottfried Semper. (1983). "The Four Elements of Architecture, Trans". **Harry Francis Mallgrave and Wolfgang Herrmann (Cambridge, Mass., 1989)**: 103-104.
- Georgia Warnke. (1987). **Gadamer: Hermeneutics, Tradition and Reason**. Stanford University Press.
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร และคณะ. (2560). *เปิดมิติเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บดินทร์ เมืองลือ และพิชชาภา โล่ห์ทอง. (2021). *Sonny Coffeejuice*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <https://www.bodinchapa.com/sonny>
- นวณัฐ โอศิริ. (2548). "ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ : ในงานภูมิทัศน์เมืองเขตร้อนชื้น". *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (ฉบับงานบริการวิชาการสู่สังคม ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม)* 1, 2548.

- จักรพันธ์ ชวัญมงคล. (2563). *Tiny Museum* พิพิธภัณฑ์ “กเบื้องงาน” ของเจ้าคุณอ๋าโดยสุริยะ อัมพันธ์ศิริรัตน์. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <https://www.iameverything.co/contents/tiny-museum>
- ศศิธร คล้ายชม. (2003). สำนักในถิ่นที่ : กรณีศึกษาการออกแบบตึกแถวเมืองพระนครศรีอยุธยา (ปริญญาโทบริหารศิลป์). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นจาก <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/6000/Fulltext.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- นวภัทร ดัสตุลย์. (2560). บ้านอิฐอิงบริบท. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <http://www.daybedsmag.com/somjai-house-2/>
- ชาตรี ประภิตนนทการ. (2564). *Urban Vernacular : จิตวิญญาณใหม่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (3)/พื้นที่ระหว่างบรรทัด /* ชาตรี ประภิตนนทการ. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_465593
- ต้นข้าว ปาณินท์. (2018). Elements of 19th Century Architecture. In *Prologue of Architectural Theory* (pp. 115). LI-ZENN.
- ศรีศักดิ์ พัฒนาศิน. (2007). "พัฒนาการของเทคนิคสีในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย". *JOURNAL OF ARCHITECTURAL/PLANNING RESEARCH AND STUDIES* 5, 3 (ธันวาคม): 69-88.
- ธีรพันธ์ ลีลาวรรณสุข. (2562). ไทยนี้ *Museum*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2565 จาก <https://readthecloud.co/tiny-museum/>

